

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
ELEANOR SHARPSTON
přednesené dne 12. března 2020¹

Věc C-639/18

**KH
proti
Sparkasse Südholstein**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Landgericht Kiel (Zemský soud v Kielu, Německo)]

„Směrnice 2002/65/ES – Ochrana spotřebitele – Finanční služby – Uvádění na trh na dálku – Spotřebitelská smlouva o úvěru – Dodatek k dohodě o úrokové sazbě – Systém poskytování služeb na dálku“

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Landgericht Kiel (Zemský soud v Kielu, Německo) vyžaduje, aby Soudní dvůr poprvé vyložil čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65² a pojem „smlouva uzavřená na dálku“. Je v této souvislosti dodatek ke smlouvě o úvěru, kterým se mění smlouva o úvěru pouze ohledně úrokové sazby „smlouvou“, na kterou se vztahují ustanovení směrnice 2002/65? A jaká kritéria umožňují určit, zda smlouva uzavřená bez současné fyzické přítomnosti poskytovatele a spotřebitele je „smlouvou uzavřenou na dálku“ ve smyslu čl. 2 písm. a) uvedené směrnice?

Unijní právo

SFEU

2. Článek 12 SFEU stanoví, že „požadavky vyplývající z ochrany spotřebitele budou brány v úvahu při vymezování a provádění jiných politik a činností Unie“.

Listina základních práv Evropské unie

3. Článek 38 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“)³ stanoví, že v politikách Unie „je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele“.

1 – Původní jazyk: angličtina.

2 – Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES (Úř. věst. 2002, L 271, s. 16; Zvl. vyd. 06/04, s. 321). Některá ustanovení této směrnice byla od jejího přijetí změněna (poslední konsolidovaná verze je z roku 2018), ale ustanovení relevantní pro projednávanou věc zůstala nezměněna.

3 – Úř. věst. 2007, C 303, s. 1.

Směrnice 97/7

4. Směrnice 97/7 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku byla prvním opatřením ke sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se smluv uzavřených na dálku obecně mezi spotřebiteli a dodavateli⁴.

5. Podle čl. 2 odst. 1 se „smlouvou na dálku“ rozumí „jakákoli smlouva týkající se zboží nebo služeb uzavřená mezi dodavatelem a spotřebitelem v rámci systému organizovaného prodeje na dálku nebo systému poskytování služeb prováděného dodavatelem, který pro účely smlouvy používá až do dne uzavření smlouvy výhradně jeden nebo více komunikačních prostředků na dálku“.

6. Původní znění čl. 3 odst. 1 první odrážky bylo nahrazeno článkem 18 směrnice 2002/65 za účelem výslovného upřesnění, že smlouvy týkající se finančních služeb, na něž se vztahuje směrnice 2002/65, jsou vyloučeny z oblasti působnosti směrnice 97/7.

Směrnice 2002/65

7. V bodech odůvodnění směrnice 2002/65 jsou uvedena následující prohlášení. „V rámci vnitřního trhu je v zájmu spotřebitelů mít bez diskriminace přístup k nejširšímu možnému rozsahu finančních služeb dostupných [...]. Aby byla chráněna svoboda volby, která je základním právem spotřebitele, je nutná vysoká míra ochrany spotřebitele, aby se zvýšila důvěra spotřebitele v prodej na dálku“⁵. „Touto směrnicí by měla být zaručena vysoká úroveň ochrany spotřebitele za účelem zajištění volného pohybu finančních služeb“⁶. „Tato směrnice se vztahuje na veškeré finanční služby, jež mohou být poskytovány na dálku.“⁷ „Sjednávání a uzavírání smluv na dálku vyžadují používání prostředků dálkové komunikace, které se používají v rámci systému prodeje na dálku nebo poskytování služeb, jež nevyžaduje současnou přítomnost poskytovatele a spotřebitele. Nepřetržitý vývoj těchto komunikačních prostředků vyžaduje definování zásad dokonce i pro prostředky, které ještě nejsou všeobecně používány. Smlouvy uzavřené na dálku jsou tedy všechny smlouvy, u nichž se nabídka, vyjednávání i vlastní uzavření uskutečňují na dálku.“⁸ „Jediná smlouva zahrnující postupné operace nebo samostatné operace stejné povahy rozložené v čase může být v různých členských státech právně upravena rozdílným způsobem, je však důležité, aby se tato směrnice uplatňovala ve všech členských státech stejným způsobem. Za tímto účelem je třeba mít za to, že se tato směrnice vztahuje na první z postupných operací nebo samostatných operací stejné povahy rozložených v čase, které mohou být považovány za celek bez ohledu na to, zda se na tuto operaci nebo sérii operací vztahuje jediná smlouva nebo několik smluv, jež na sebe v čase navazují.“⁹ „Za příklad ‚první dohody o službě‘ může být považováno otevření bankovního účtu, získání kreditní karty nebo uzavření smlouvy na správu portfolia a za příklad ‚operací‘ může být považováno uložení finančních prostředků na bankovní účet nebo vyzvednutí finančních prostředků z bankovního účtu, platba kreditní kartou nebo transakce prováděné v rámci smlouvy o správě portfolia. Doplnění nových prvků do první dohody o službě, jako je možnost používat elektronický platební nástroj ve spojení se stávajícím bankovním účtem, nepředstavuje ‚operací‘, ale doplňkovou smlouvu, na níž se vztahuje tato směrnice. Předplacení nových jednotek stejného fondu kolektivního investování se považuje za jednu z ‚operací‘ stejné povahy, jež na sebe v čase navazují.“¹⁰ „Tato směrnice tím, že zahrnuje do své působnosti systém poskytování služeb

4 – Viz článek 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 (Úř. věst. 1997, L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319). Tato směrnice byla zrušena a nahrazena směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2011/83/EU ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. 2011, L 304, s. 64).

5 – Bod 3 odůvodnění.

6 – Bod 13 odůvodnění.

7 – Bod 14 odůvodnění.

8 – Bod 15 odůvodnění.

9 – Bod 16 odůvodnění.

10 – Bod 17 odůvodnění.

organizovaný poskytovatelem finančních služeb, usiluje o vyloučení ze své oblasti působnosti služeb poskytovaných zcela příležitostně a mimo obchodní strukturu specializovanou na uzavírání smluv na dálku.¹¹ „Použití prostředků dálkové komunikace by nemělo vést k bezdůvodnému omezení informací poskytovaných klientovi. V zájmu transparentnosti stanoví tato směrnice požadavky potřebné k zajištění přijatelné úrovně informací pro spotřebitele, a to jak před uzavřením smlouvy, tak i po něm.“¹² „Pro zajištění optimální ochrany spotřebitele je důležité, aby byl spotřebitel dostatečně informován o ustanoveních této směrnice a případných kodexů chování existujících v této oblasti a o tom, že má právo na odstoupení.“¹³

8. Článek 1 stanoví:

„1. Předmětem této směrnice je harmonizace právních a správních předpisů členských států pro uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku.

2. V případě smluv o finančních službách obsahujících první dohodu o službě, za níž následují postupné operace nebo série samostatných operací stejné povahy, jež na sebe v čase navazují, se tato směrnice vztahuje jen na první dohodu.

Neexistuje-li žádná první dohoda o službě, ale mezi stejnými smluvními stranami jsou prováděny postupné operace nebo samostatné operace stejné povahy, jež na sebe v čase navazují, použijí se články 3 a 4 jenom na první operaci. Pokud však po dobu delší než jeden rok nebyla provedena žádná operace stejné povahy, další operace se považuje za první v nové sérii operací, a v důsledku toho se použijí články 3 a 4.“

9. „Smlouvou uzavřenou na dálku“ se podle čl. 2 písm. a) rozumí „jakákoli smlouva o finančních službách uzavřená mezi poskytovatelem a spotřebitelem v rámci systému odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem, který pro účely této smlouvy používá výhradně jeden nebo více prostředků dálkové komunikace až do okamžiku, v němž je smlouva uzavřena, a včetně tohoto okamžiku“.

10. Článek 2 písm. b) definuje „finanční službu“ jako „službu bankovní, úvěrové, pojistné, osobní důchodové, investiční nebo platební povahy“.

11. Článek 2 písm. e) definuje „prostředky dálkové komunikace“ jako „veškeré prostředky, které mohou být použity pro uvádění služby mezi těmito partnery na trh na dálku bez současné fyzické přítomnosti poskytovatele a spotřebitele“.

12. Článek 3 stanoví:

„1. Než je spotřebitel zavázán jakoukoli smlouvou uzavřenou na dálku nebo nabídkou, jsou mu s náležitým předstihem poskytnuty tyto informace ohledně:

[...]

3. smlouvy uzavřené na dálku

- a) existence nebo neexistence práva na odstoupení od smlouvy podle článku 6 a existuje-li právo na odstoupení, doba jeho trvání a podmínky pro jeho uplatnění, včetně informace o částce, jejíž zaplacení může být na spotřebiteli požadováno na základě čl. 7 odst. 1, jakož i důsledky neuplatnění tohoto práva;

11 – Bod 18 odůvodnění.

12 – Bod 21 odůvodnění.

13 – Bod 23 odůvodnění.

[...]

2. Informace uvedené v odstavci 1, jejichž obchodní účel musí být jednoznačně rozpoznatelný, se poskytují jasným a srozumitelným způsobem vhodným pro použité prostředky dálkové komunikace, s náležitým ohledem zejména na zásadu dobré víry v obchodních transakcích a zásadu ochrany osob, které se podle právních předpisů členských států považují za nezpůsobilé k právním úkonům, například nezletilých.

[...]“

13. Článek 6 stanoví:

„1. Členské státy zajistí, aby měl spotřebitel lhůtu 14 kalendářních dnů na odstoupení od smlouvy bez smluvní pokuty a bez uvedení důvodu. [...]

Lhůta pro odstoupení od smlouvy začíná běžet

- buď dnem uzavření smlouvy na dálku, vyjma uvedeného životního pojištění, kdy lhůta začíná okamžikem, v němž je spotřebitel informován, že byla uzavřena smlouva na dálku,
- nebo dnem, k němuž spotřebitel obdrží smluvní podmínky a informace v souladu s čl. 5 odst. 1 nebo 2, je-li tento den pozdější než den uvedený v první odrážce.

[...]

2. Právo na odstoupení se nevztahuje na

[...]

c) smlouvy, jež obě strany zcela splnily na výslovnou žádost spotřebitele před tím, než spotřebitel uplatnil právo na odstoupení.

3. Členské státy mohou stanovit, že se právo na odstoupení nevztahuje na

- a) jakýkoli úvěr zamýšlený především za účelem získání nebo ponechání si práva vlastnictví k pozemku nebo ke stávající nebo projektované stavbě nebo za účelem opravy nebo zhodnocení stavby, nebo
- b) jakýkoli úvěr zajištěný hypotékou nebo nemovitým majetkem nebo právem souvisejícím s nemovitým majetkem [...]

6. Jestliže spotřebitel uplatňuje právo na odstoupení, oznámí to před uplynutím lhůty podle praktických pokynů poskytnutých mu podle čl. 3 odst. 1 bodu 3) písm. d) pomocí prostředků, které mohou být ověřeny podle vnitrostátních právních předpisů. Lhůta se považuje za dodrženu, jestliže je toto oznámení, pokud je učiněno na papíře nebo na jiném trvanlivém médiu, jež je k dispozici příjemci a k němuž má příjemce přístup, odesláno před uplynutím lhůty.“

14. Článek 11 stanoví:

„Členské státy stanoví vhodné sankce pro případ, že poskytovatel porušuje vnitrostátní právní předpisy přijaté podle této směrnice.

K tomuto účelu mohou zejména stanovit, že spotřebitel smí kdykoli vypovědět smlouvu, a to bezplatně a bez smluvní pokuty.

Tyto sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.“

15. Článek 18 nahrazuje čl. 3 odst. 1 první odrážku směrnice 97/7, když stanoví, že směrnice 97/7 se nevztahuje na smlouvy „vztahující se k jakékoli finanční službě, na niž se vztahuje směrnice 2002/65[...]“.

Vnitrostátní právo

16. Ustanovení § 312b odst. 1 Bürgerliches Gesetzbuch (občanský zákoník, dále jen „BGB“) ve znění účinném od 8. prosince 2004 do 22. února 2011, stanoví, že „smlouvy uzavřené na dálku jsou smlouvy o dodávce zboží nebo poskytnutí služeb, včetně finančních služeb, které se uzavírají mezi podnikatelem a spotřebitelem výhradně za použití prostředků dálkové komunikace, pokud k uzavření smlouvy dojde v rámci organizovaného systému odbytu nebo poskytování služeb na dálku. Finanční službou ve smyslu první věty se rozumí služby bankovní, úvěrové, pojistné, osobní důchodové, investiční nebo platební povahy.“

17. Ustanovení § 312d odst. 1 a 2 BGB ve znění účinném od 8. prosince 2004 do 10. června 2010 zní:

„1) Spotřebitel má v případě smlouvy uzavřené na dálku právo na odstoupení od smlouvy podle § 355. [...]

2) Odchylně od § 355 odst. 2 první věty nepočíná lhůta pro odstoupení od smlouvy běžet před splněním informačních povinností podle § 312c odst. 2; [...] u služeb přede dnem uzavření smlouvy.“

18. Ustanovení § 312d odst. 1 a 2 BGB ve znění účinném od 11. června 2010 do 3. srpna 2011 zní:

„1) Spotřebitel má v případě smlouvy uzavřené na dálku právo na odstoupení od smlouvy podle § 355. [...]

2) Odchylně od § 355 odst. 3 první věty nepočíná lhůta pro odstoupení od smlouvy běžet před splněním informačních povinností podle čl. 246 § 2 ve spojení s § 1 odst. 1 a 2 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvozovací zákon k občanskému zákoníku) [...].“

19. Ustanovení § 495 BGB ve znění účinném od 1. srpna 2002 do 12. června 2014 stanoví, že „v případě spotřebitelské smlouvy o úvěru má dlužník právo odstoupit od smlouvy podle § 355“.

Skutkové okolnosti, řízení a předběžné otázky

20. Sparkasse Südholstein je regionální bankou s pobočkami. Smlouvy o úvěru, které souvisejí s financováním pořízení nemovitostí a jsou zajištěny věcnými právy k nemovitostem, uzavírá jen ve svých pobočkách. V jednotlivých případech dochází v rámci stávajících smluvních vztahů k doplnění nebo změnám takových smluv formou dálkové komunikace. Je nesporné, že počátkem roku 2008 Sparkasse Südholstein v řadě případů uzavírala smlouvy výhradně za použití prostředků dálkové komunikace.

21. Řízení před vnitrostátním soudem se týká tří smluv o úvěru, které KH uzavřel v postavení spotřebitele se Sparkasse Südholstein:

1. Dne 1. července 1994 uzavřel KH smlouvu o úvěru ve výši 114 000 DM (přibližně 58 000 eur, dále jen „první úvěr“) s právní předchůdkyní společnosti Sparkasse Südholstein k financování pořízení nemovitosti. Tento úvěr měl být splacen dne 30. prosince 2017. Úvěr byl úročen úrokem ve výši 6,95 % p.a., stanoveným na počáteční období deseti let. Každá smluvní strana měla nejdříve šest

týdnů před 30. květnem 2004 možnost požadovat jednání o úpravě úrokové sazby účinné od 1. června 2004. Pro případ, že by ohledně této úpravy nebylo dosaženo dohody, měly od 1. června 2004 platit „proměnlivé podmínky“ stanovené Sparkasse Südholstein pro úvěry tohoto druhu (tedy variabilní úroková sazba). Bylo rovněž sjednáno zajištění formou věcných práv k nemovitostem.

Dne 25. května 2004 smluvní strany formou dodatku sjednaly na dobu deseti let počínaje 1. červnem 2004 úrokovou sazbu ve výši 5,03 % p. a.

V říjnu 2010¹⁴ smluvní strany uzavřely výhradně za použití prostředků dálkové komunikace další dodatek o stanovení úrokové sazby na další období, podle něhož měl být úvěr od 1. června 2014 po zbývající dobu platnosti smlouvy úročen sazbou ve výši 4,01 %. KH nebyl poučen o právu na odstoupení od smlouvy.

KH na základě této smlouvy zaplatil Sparkasse Südholstein mezi červnem 2014 a listopadem 2017 částku 8 180,76 eur. KH celý tento úvěr splatil dne 29. prosince 2017, když zaplatil částku ve výši 58 287,27 eura.

2. Dne 17. července 1994 uzavřel KH další smlouvu o úvěru ve výši 112 000 DM (přibližně 57 000 eur, dále jen „druhý úvěr“) s právní předchůdkyní společnosti Sparkasse Südholstein za účelem financování pořízení nemovitosti. Úvěr byl úročen úrokovou sazbou ve výši 5,7 % p.a., stanovenou na počáteční období pěti let. Nejdříve šest týdnů před 30. květnem 1999 mohla každá ze stran požádat o jednání za účelem úpravy úrokové sazby s účinností od 1. června 1999. Pro případ, že by ohledně této úpravy nebylo dosaženo dohody, měly od 1. června 1999 platit „proměnlivé podmínky“ stanovené Sparkasse Südholstein pro úvěry tohoto druhu (tedy variabilní úroková sazba). Bylo rovněž sjednáno zajištění formou věcných práv k nemovitostem.

V roce 1999 smluvní strany formou dodatku sjednaly na dobu deseti let od 1. června 1999 úročení ve výši 4,89 % p. a.

Smluvní strany uzavřely výhradně za použití prostředků dálkové komunikace dodatek s datem 15. dubna 2009, podle kterého byla počínaje 1. června 2009 sjednána úroková sazba ve výši 5,16 % p. a. na dobu deseti let. KH nebyl poučen o právu na odstoupení od smlouvy.

KH na základě této smlouvy zaplatil Sparkasse Südholstein mezi červnem 2009 a únorem 2018 celkem 18 243,75 eura. Kromě toho KH žalované dne 30. listopadu 2009 zaplatil poplatek za vedení účtu ve výši 12 eur.

3. Dne 4. listopadu 1999 právní předchůdkyně Sparkasse Südholstein poskytla KH úvěr ve výši 30 000 DEM (přibližně 15 000 eur, dále jen „třetí úvěr“). Podle smlouvy měl tento úvěr sloužit „k nabytí účasti na společnosti“, ve skutečnosti měl podle dohody sloužit jako osobní půjčka. Úvěr byl úročen úrokovou sazbou ve výši 6,6 % p.a., stanovenou na počáteční období deseti let. Nejdříve šest týdnů před 30. listopadem 2008 mohla každá ze stran požádat o jednání za účelem úpravy úrokové sazby s účinností od 1. prosince 2008. Pro případ, že by ohledně této úpravy nebylo dosaženo dohody, měly od 1. prosince 2008 platit „proměnlivé podmínky“ stanovené Sparkasse Südholstein pro úvěry tohoto druhu (tedy variabilní úroková sazba). Bylo rovněž sjednáno zajištění formou věcných práv k nemovitostem.

Koncem roku 2008 uzavřely strany výhradně za použití prostředků dálkové komunikace dodatek o stanovení úrokové sazby na další období, podle něhož měl být úvěr od 1. prosince 2008 po dobu deseti let úročen sazbou ve výši 4,87 %. Sparkasse Südholstein nepoučila KH o právu na odstoupení od smlouvy.

14 – Toto datum vychází z údajů poskytnutých předkládajícím soudem. Zdá se mi však, že je to dříve než 10 let stanovených v dodatku ze dne 25. května 2004.

KH na základě této smlouvy zaplatil Sparkasse Südholstein mezi prosincem 2008 a únorem 2018 celkem 8 328,33 eura.

22. Dne 2. září 2015 odstoupil KH od tří dodatků o stanovení úrokové sazby na další období uzavřených v letech 2008, 2009 a 2010. Odstoupení bylo odůvodněno tím, že dodatky o stanovení úrokové sazby byly transakcí uzavřenou na dálku a že Sparkasse Südholstein provozovala organizovaný systém odbytu na dálku. KH se tedy domáhal práva odstoupit od smlouvy vyplývajícího z § 495 odst. 1 BGB (znění platné v rozhodné době) nebo podpůrně z § 312d odst. 1 první věty BGB (ve znění platném v rozhodné době).

23. KH se svou žalobou podanou k Landgericht Kiel (Zemský soud v Kielu, Německo) (dále jen „předkládající soud“) domáhá především vrácení úroků a splátek úvěru uhrazených od uzavření dodatků, od kterých odstoupil, vrácení poplatku za vedení účtu, jakož i náhrady užitků, které žalovaná z těchto částek získala.

24. KH konkrétně navrhuje, aby předkládající soud: 1) uložil Sparkasse Südholstein zaplatit žalobci 37 285,38 eura a úroky; 2) určil, že v důsledku odstoupení ze dne 2. září 2015 již neexistuje žádná dohoda o pevné úrokové sazbě týkající se druhého a třetího úvěru; 3) určil, že v důsledku odstoupení od smlouvy ze dne 2. září 2015 žalobce již není povinen platit měsíční splátky druhého a třetího úvěru, a 4) určil, že Sparkasse Südholstein je povinna žalobci vrátit veškeré platby uhrazené mezi dnem následujícím po dni, kdy se konalo jednání a dnem nabytí právní moci rozsudku ve věci druhého a třetího úvěru a úroky ode dne připsání dané částky na příslušný úvěrový účet.

25. Sparkasse Südholstein tvrdí, že KH neměl právo na odstoupení a navrhuje, aby předkládající soud žalobu zamítl.

26. Předkládající soud uvádí, že existence práva na odstoupení je závislá na výkladu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65. Aby se na projednávané věci mohlo uplatnit právo na odstoupení od smlouvy stanovené v § 312b odst. 1 a § 312d odst. 1 a 2 BGB, která provádějí směrnici 2002/65, je třeba, aby dotčené transakce spadaly pod pojem „smlouva uzavřená v rámci organizovaného systému odbytu nebo poskytování služeb na dálku“ (§ 312b odst. 1 BGB) vykládaný v souladu s touto směrnicí. Tento pojem byl ve vnitrostátní judikatuře a právní nauce vykládán různě. Podle důvodové zprávy k návrhu příslušného zákona by však z působnosti dotčených ustanovení měly být vyloučeny transakce, které byly uzavřeny za příležitostného a spíše nahodilého použití prostředků dálkové komunikace. Sparkasse Südholstein je však vybavena (ve smyslu osobní a věcné stránky) k tomu, aby dodatky a následné dohody se stávajícími klienty uzavírala na dálku pravidelně.

27. Dále pojem smlouvy „o poskytnutí služeb, včetně finančních služeb“ (§ 312b odst. 1 BGB) musí být také vykládán v souladu se směrnicí 2002/65. Ohledně této otázky dříve rozhodl Oberlandesgericht Frankfurt (Vrchní zemský soud ve Frankfurtu, Německo) tak, že „změna podmínek již poskytnutého úvěru nepředstavuje (novou, samostatnou) bankovní službu. Tvoří součást původního poskytnutí úvěru. Podmínkou existence smlouvy uzavřené na dálku je vždy dodání služby nebo poskytnutí služby podnikatelem, takže nepostačuje, když je k plnění charakteristickému pro danou smlouvu povinen pouze spotřebitel“. Předkládající soud má nicméně za to, že smlouvy, kterými se mění úvěrové podmínky, spadají do působnosti směrnice 2002/65.

28. Za těchto okolností předkládající soud položil následující předběžné otázky:

„1) Představuje v případě, kdy banka se sítí poboček uzavírá smlouvy o úvěru, které souvisejí s financováním pořízení nemovitostí a jsou zajištěny věcnými právy k nemovitostem, jen ve svých obchodních prostorách, avšak v rámci stávajících smluvních vztahů zčásti uzavírá dodatky k již uzavřeným smlouvám o úvěru za výhradního použití prostředků na dálku, smluvní ujednání, kterým je stávající smlouva o úvěru změněna výlučně co se týče výše sjednané úrokové sazby

(dodatek o stanovení úrokové sazby na další období), „smlouvu uzavřenou v rámci systému odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65/ES?

- 2) Jedná se v případě, že dojde ke změně stávající smlouvy o úvěru, která se týká výlučně sjednané úrokové sazby (dodatek o stanovení úrokové sazby na další období), aniž je prodloužena doba, na kterou byl úvěr poskytnut, nebo jeho výše, o „smlouvu o finančních službách“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65/ES?“

29. Písemná vyjádření předložily KH, Sparkasse Südholstein, německá vláda a Evropská komise. Na jednání konaném dne 4. září 2019 tito zúčastnění přednesli vyjádření.

Analýza

K přípustnosti

30. Sparkasse Südholstein tvrdí, že první předběžná otázka je nepřípustná, neboť se netýká výkladu unijního práva, které je podle ní dostatečně jasné, ale jeho použití na skutkové okolnosti projednávané věci. Rovněž tvrdí, že správné použití ustanovení unijního práva, která jsou předmětem obou předběžných otázek, je v projednávaném případě zjevné. Kromě toho skutkové okolnosti předložené předkládajícím soudem nepostačují k tomu, aby Soudní dvůr mohl odpovědět na první předběžnou otázku.

31. Soudní dvůr nemá podle článku 267 SFEU pravomoc rozhodovat o použití unijního práva v konkrétních případech¹⁵. Řízení o předběžné otázce upravené v článku 267 SFEU zavádí „úzkou spolupráci mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, založenou na rozdělení úloh mezi nimi a představuje nástroj, jehož prostřednictvím Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad [unijního] práva, který je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, jež mají rozhodnout“. „Jedna ze základních vlastností systému soudní spolupráce zavedeného článkem 234 ES totiž předpokládá, že Soudní dvůr odpovídá na otázku týkající se výkladu [unijního] práva, jež mu byla položena, spíše abstraktně a obecně, zatímco předkládajícímu soudu přísluší rozhodnout o sporu, jenž mu byl předložen, s ohledem na odpověď Soudního dvora“¹⁶.

32. Podle ustálené judikatury se přitom na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnout o žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podané vnitrostátním soudem pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny¹⁷.

33. Ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je zřejmé, že předkládající soud se Soudního dvora dotazuje na výklad čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65. Předkládající soud vysvětluje, že tento výklad je nezbytný k tomu, aby mohl na projednávanou věc použít vnitrostátní právo vykládané v souladu s dotčenou směrnicí. Dodávám, že na rozdíl od tvrzení Sparkasse Südholstein se nedomnívám, že by odpověď na otázky předkládajícího soudu byla „zjevná“, natož aby Soudní dvůr nemusel předkládajícímu soudu pomoci při výkladu relevantních ustanovení unijního práva.

15 – Rozsudek ze dne 18. prosince 1986, VAG France, 10/86, EU:C:1986:502, bod 7.

16 – Rozsudek ze dne 4. února 2010, Genc, C-14/09, EU:C:2010:57, body 30 a 31.

17 – Rozsudek ze dne 19. prosince 2019, Junqueras Vies, C-502/19, EU:C:2019:1115, bod 55 a citovaná judikatura.

34. Pokud jde o výtku vycházející z údajných mezer ve skutkovém popisu dotčené věci, podle ustálené judikatury může Soudní dvůr zamítnout žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podanou vnitrostátním soudem, pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny¹⁸. Zdá se mi však, že předkládací rozhodnutí obsahuje dostatečný popis skutkových okolností, na nichž jsou předběžné otázky založeny a umožňuje tak Soudnímu dvoru poskytnout užitečnou odpověď na tyto otázky.

35. Proto dospívám k závěru, že položené otázky jsou přípustné.

Předběžné otázky

Úvodní poznámky

36. Směrnice 2002/65 je součástí celkového rámce zavedeného unijním normotvůrcem zaměřeného na dokončení integrovaného trhu finančních nástrojů a jejich uvádění na trh na dálku. Zejména doplňuje směrnici 97/7 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku týkajících se poskytování finančních služeb.

37. Pojem „finanční služby“ nebyl ve směrnici 97/7 definován¹⁹. Je však definován v čl. 2 písm. b) směrnice 2002/65 jako služby „bankovní, úvěrové, pojistné, osobní důchodové, investiční nebo platební povahy“.

38. Tato definice je široká a zahrnuje značné množství produktů²⁰. Z důvodové zprávy k pozměněnému návrhu směrnice je zřejmé, že takový byl záměr unijního normotvůrce: návrh upřesňuje, že „definice finančních služeb byla oproti původnímu návrhu zjednodušena; všechny odkazy na platné směrnice byly odstraněny, aby se zajistilo, že směrnice se vztahuje na všechny finanční služby, které mohou být nabízeny spotřebiteli a aby se zamezilo přetrvávajícím rozdílům, jak tomu mohlo být u předchozí definice“²¹. Ze samotného znění čl. 2 písm. b) směrnice 2002/65 také jasně vyplývá, že služby týkající se „úvěru“ představují finanční služby²². Z tohoto důvodu jsou tyto služby vyloučeny z působnosti směrnice 97/7. Z toho vyplývá, že KH nemůže důvodně tvrdit, že se směrnice 97/7 může v projednávané věci použít.

39. Nyní se budu zabývat předběžnými otázkami. Považuji za logičtější se jimi zabývat v opačném pořadí.

K druhé otázce

40. Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda pojem „smlouva o finančních službách“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 zahrnuje dohodu, kterou se mění stávající úvěrová smlouva, pokud jde o úrokovou sazbu, aniž je prodloužena doba, na kterou byl úvěr poskytnut či změněna jeho výše.

18 – Rozsudek ze dne 16. února 2012, Varzim Sol, C-25/11, EU:C:2012:94, bod 29.

19 – Příloha II směrnice 97/7 zrušená na základě článku 18 směrnice 2002/65, obsahovala demonstrativní výčet finančních služeb: investiční služby, pojišťovací a zajišťovací služby, bankovní služby a operace týkající se termínových nebo opčních operací.

20 – Haentjens, M. a de Gioia-Carabellese, P., *European Banking and Financial Law*, Routledge, Londýn a New York, 2015, s. 64.

21 – Pozměněný návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnic 97/7/ES a 98/27/ES, COM 99 0385 v konečném znění (Úř. věst. 2000, C 177 E, s. 21, dále jen „pozměněný návrh směrnice“).

22 – Viz rovněž stanovisko generálního advokáta Y. Bota ve věci Kareda, C-249/16, EU:C:2017:305, bod 41.

41. Jak v podstatě vysvětluje předkládající soud ve svém předkládacím rozhodnutí, tato otázka vyvstává proto, že čl. 1 odst. 2 směrnice 2002/65 stanoví, že pokud smlouva o finančních službách obsahuje první dohodu o službě, za níž následují postupné operace nebo série samostatných operací stejné povahy, jež na sebe v čase navazují, vztahuje se dotčená směrnice jen na první dohodu.

42. Vznikají uzavřením dodatku o stanovení úrokové sazby poskytovateli (poskytovateli úvěru) povinnosti dané směrnicí 2000/65? Nebo se z tohoto důvodu na něho tyto povinnosti podle čl. 1 odst. 2 nevztahují?

43. Sparkasse Südholstein a německá vláda tvrdí, že ustanovení směrnice 2002/65 se na dodatek o stanovení úrokové sazby nepoužijí. Taková dohoda se totiž týká pouze hlavního závazku spotřebitele vyplývajícího ze smlouvy o úvěru, a nikoli ostatních prvků smlouvy. Dodatek o stanovení úrokové sazby tedy nelze považovat za samostatnou smlouvu.

44. Komise a KH tvrdí, že dodatek o stanovení úrokové sazby představuje „smlouvou o finančních službách“, na kterou se vztahuje směrnice 2002/65.

45. Směrnice 2002/65 má za cíl úplnou harmonizaci vnitrostátních právních předpisů a její pojmy musí být tedy vykládány jednotně ve všech členských státech²³. Podle ustálené judikatury Soudního dvora z požadavku na jednotné používání unijního práva vyplývá, že jeho ustanovení, které výslovně neodkazuje na právo členských států, pokud jde o určitý zvláštní výraz, musí být vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Evropské unii, přičemž tento výklad je třeba nalézt s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou²⁴.

46. Jednotný výklad v kontextu uvádění finančních služeb na trh na dálku umožňuje zabránit rozdílům mezi členskými státy. To je obzvláště důležité v odvětví s inherentním přeshraničním aspektem. Opatření ke konsolidaci jednotného trhu však nesmí narušovat ochranu spotřebitele. Naopak, jak uvádí první bod odůvodnění směrnice 2002/65, musí přispívat k dosažení vysoké úrovně ochrany spotřebitele na trhu. Tato společná pravidla vyrovnávají potřebu konsolidovat jednotný trh s potřebou vysoké úrovně ochrany spotřebitele, a tedy cílí na zvýšení důvěry spotřebitele, který bude více nakloněn prodeji na dálku²⁵. Účelem směrnice 2002/65 je poskytnout spotřebitelům širokou ochranu tím, že jim bude přiznáno množství práv týkajících se smluv uzavřených na dálku, jelikož použití prostředků dálkové komunikace by nemělo vést k omezení informací poskytovaných spotřebiteli²⁶.

47. Článek 2 písm. a) definuje pojem „smlouva uzavřená na dálku“ jako „jakoukoli“ smlouvu o „finančních službách uzavřenou mezi poskytovatelem a spotřebitelem v rámci systému odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem“. Podle bodu 14 odůvodnění se tato směrnice vztahuje na „veškeré finanční služby“, jež mohou být poskytovány na dálku.

48. Tato ustanovení naznačují, že pojem „smlouva uzavřená na dálku“, na který se vztahují ustanovení směrnice 2002/65, musí být chápán v širokém smyslu, jelikož čl. 2 písm. a) odkazuje na „*jakoukoli* smlouvu“ a bod 14 odůvodnění na „*veškeré* finanční služby“. Tento přístup je rovněž v souladu s cílem ochrany dotčené směrnice, kterým je zajistit vysokou úroveň ochrany spotřebitele.

23 – Rozsudek ze dne 11. září 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, body 34 a 55.

24 – Rozsudek ze dne 7. září 2017, Schottelius, C-247/16, EU:C:2017:638, bod 31.

25 – Viz stanovisko generálního advokáta G. Pitruzzelly ve věci Romano, C-143/18, EU:C:2019:273, body 41 a 42.

26 – Bod 12 odůvodnění upřesňuje, že přijetím společných pravidel v této oblasti nesmí být „dotčena obecná ochrana spotřebitele“. V tomto smyslu a obdobně viz rovněž rozsudek ze dne 5. července 2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, bod 36, rozsudek týkající se směrnice 97/7.

49. Bod 16 odůvodnění kromě toho upřesňuje, že při vypracovávání směrnice 2002/65 si byl unijní normotvůrce vědom toho, že jediná smlouva zahrnující postupné operace nebo samostatné operace stejné povahy rozložené v čase může být v různých členských státech právně upravena rozdílným způsobem. Body odůvodnění této směrnice poskytují určité vodítko pro výklad těchto pojmů.

50. Podle bodů odůvodnění se tato směrnice vztahuje na „první z postupných operací nebo samostatných operací stejné povahy rozložených v čase, které mohou být považovány za celek bez ohledu na to, zda se na tuto operaci nebo sérii operací vztahuje jediná smlouva nebo několik smluv, jež na sebe v čase navazují“²⁷. Pojem „první dohoda o službě“ je dále vysvětlen uvedením některých příkladů, jako je „otevření bankovního účtu, získání kreditní karty“ nebo „uzavření smlouvy na správu portfolia“ a za příklad „operací“ může být považováno „uložení finančních prostředků na bankovní účet nebo vyzvednutí finančních prostředků z bankovního účtu a platba kreditní kartou“ a „transakce prováděné v rámci smlouvy o správě portfolia“. Nicméně „doplnění nových prvků do první dohody o službě, jako je možnost používat elektronický platební nástroj ve spojení se stávajícím bankovním účtem, nepředstavuje „operací“, ale doplňkovou smlouvu, na niž se vztahuje tato směrnice“²⁸.

51. Z toho vyplývá, že klíčovým prvkem pro to, aby existovala „smlouva“ ve smyslu čl. 2 písm. a), je, aby existovala dohoda stran, tedy společná vůle. Dotčená směrnice v bodě 15 odůvodnění poskytuje některá vodítka, pokud jde o základní znaky „smlouvy“, a sice nabídku, vyjednávání a vlastní uzavření. Ačkoli definice pojmů „smlouva“ a „dohoda“ se mohou podle vnitrostátního práva lišit, jeví se, že podle směrnice 2002/65 se k dosažení společné vůle vyžaduje nabídka a její přijetí. „Dohoda“, která spadá do působnosti dotčené směrnice, je definována odlišně od pojmu „operace“. „Operace“ je aktem provádějícím existující dohodu, *aniž by byly doplněny prvky, pro které by byla vyžadována nová společná vůle*. V rámci smlouvy o úvěru se tak „operace“ vztahuje na jednotlivé transakce, jako jsou platby snižující celkovou dlužnou částku²⁹.

52. „Charakteristickým závazkem“ v rámci smlouvy o úvěru je totiž samotné poskytnutí peněžních prostředků, zatímco závazek úvěrovaného vrátit uvedené peněžní prostředky je důsledkem poskytnutí této služby úvěrujícím³⁰. Úvěrující nabízí peněžní prostředky dostupné jako úvěr. Kromě poskytnuté částky jsou dalšími klíčovými prvky dohody nezbytnými k dosažení smlouvy struktura a délka období splatnosti, jakož i úroková sazba. Zásadní otázkou pro potenciálního úvěrovaného je to, zda zvolit pevnou, nebo variabilní úrokovou sazbu. Spotřebitel, který chce podstoupit minimální riziko, se spíše rozhodne pro pevnou úrokovou sazbu, zatímco spotřebitel, který chce podstoupit větší míru rizika, by si mohl zvolit pohyblivou úrokovou sazbu. Pokud si spotřebitel zvolí pevnou úrokovou sazbu, v některých případech je dohodnuto, že po určitém období se bude o úrokové sazbě mezi stranami znovu jednat. Tak tomu bylo ve věci v původním řízení. Jak vysvětluje předkládající soud a jak potvrdila Sparkasse Südholstein ve svém písemném vyjádření, všechny tři smlouvy o úvěru obsahovaly podobné ustanovení, podle kterého mohla každá smluvní strana požádat o jednání o úrokové sazbě v období 6 až 2 týdnů před uplynutím období, na které byla stanovena úroková sazba. Pokud by po tomto období nebyl uzavřen žádný dodatek, použila by se na tento úvěr pohyblivá úroková sazba, jak byla stanovena společností Sparkasse Südholstein pro dotčený druh úvěru.

27 – Bod 16 odůvodnění.

28 – Bod 17 odůvodnění.

29 – Viz Linaritis, I., „The access to financial services through the Internet: in light of Directives 2002/65/EC, 2000/31/EC, 1999/93/EC“ (v řečtině), Sakkoulas, Atény, Thessaloniki, 2005, s. 119.

30 – Rozsudek ze dne 15. června 2017, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, bod 41.

53. Zdá se, že úroková sazba byla upravena jednáním mezi stranami na základě nového návrhu banky. V případě neexistence dohody nezůstaly podmínky první smlouvy nezměněny. Změnily se podstatně. Konkrétně se úroková sazba změnila z pevné sazby na pohyblivou sazbu. Nová dohoda tedy nebyla pouhou „operací“, jejíž prvky byly zahrnuty v předchozí dohodě, ale novou dohodou o úrokových sazbách vyžadující novou společnou vůli. Jedna ze stran převzala iniciativu k zahájení jednání a byly projednávány možné úrokové sazby. Strany se mohly dohodnout na nové pevné úrokové sazbě, nebo na pohyblivé úrokové sazbě. Pohyblivá úroková sazba se uplatnila v případě, že se strany nedohodly.

54. Na rozdíl od toho, co tvrdí Sparkasse Südholstein a německá vláda, skutečnost že další prvky úvěru, jako jsou výše poskytnuté částky a doba trvání, nebyly dodatkem o stanovení úrokových sazeb změněny, neznamená, že tento dodatek byl pouhou „operací“, na níž se nevztahovala podrobná ustanovení směrnice 2002/65. Takový výklad by příliš omezil působnost směrnice 2002/65, která se má vztahovat na „jakoukoli smlouvu“ týkající se finančních služeb [čl. 2 písm. a)]. Nic ve směrnici 2002/65 nenaznačuje, že k tomu, aby se její ustanovení použila, musí být dodatkem změněny všechny nebo většinu prvků předcházející smlouvy. Pokud klíčový prvek původní smlouvy zanikne a je znovu sjednán, a po dosažení nové dohody (nebo v případě neuzavření dohody) se použijí nová ujednání, musí mít spotřebitel v souladu se směrnicí 2002/65 prospěch ze všech informací nezbytných k udělení jeho souhlasu.

55. Sparkasse Südholstein a německá vláda rovněž tvrdí, že ve smluvním vztahu musí být první smlouva o úvěru a následné dodatky měnící úrokovou sazbu považovány za celek tvořící jedinou smlouvu. Sparkasse Südholstein v tomto ohledu odkazuje na usnesení Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr, Německo) ze dne 15. ledna 2019, ve kterém tento soud rozhodl, že v případě „unechte Abschnittsfinanzierung“³¹ není dohoda o úrokové sazbě samostatnou smlouvou, ale součástí smlouvy o úvěru. Spotřebitel má tedy právo odstoupit od smlouvy pouze ve vztahu k první smlouvě o úvěru, a nikoli k následným dodatkům o stanovení úrokové sazby.

56. Toto rozhodnutí vycházelo podle mého názoru pouze z vnitrostátního práva. Jak jsem však vysvětlila výše (v bodě 45), směrnice 2002/65 směřuje k úplné harmonizaci vnitrostátních právních úprav a její pojmy musejí být vykládány společně pro všechny členské státy³². Skutečnost, že zvláštní vnitrostátní právní režim kvalifikuje dodatečnou dohodu o úrokové sazbě jako součást původní smlouvy o úvěru, tedy nemá vliv na výklad pojmu „smlouva uzavřená na dálku“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 a „operace“, na které se na základě čl. 1 odst. 2 dotčené směrnice ustanovení této směrnice nepoužijí. Směrnice 2002/65 výslovně vylučuje použití svých ustanovení pouze ve vztahu k některým „operacím“ a dodatek o úrokové sazbě uzavřený po uplynutí původní dohody o úrokové sazbě je z důvodů, které jsem uvedla³³, novou „smlouvou o finančních službách“.

57. Docházím tedy k závěru, že pojem „smlouva o finančních službách“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje dodatečnou dohodu o úrokové sazbě, která neprodlužuje dobu ani nemění výši úvěru. Taková dohoda nepředstavuje „operaci“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 2002/65, a ustanovení této směrnice se na ni tedy vztahují.

Otázka 1

58. Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda v případě, kdy banka uzavře určité druhy smluv o úvěru pouze ve svých obchodních prostorách, ale v některých případech následně uzavírá dodatky k již uzavřeným smlouvám o úvěru za výhradního použití prostředků dálkové komunikace, existuje „systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaný poskytovatelem“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65.

31 – Doslova se tato fráze blíží „nepravému rozdělení platebního kalendáře“.

32 – Rozsudek ze dne 11. září 2019, Romano, C-143/18, EU:C:2019:701, body 34 a 55.

33 – Viz body 47 až 53 výše.

59. Definice „smlouvy uzavřené na dálku“ uvedená v čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 vychází z definice uvedené v čl. 2 písm. a) směrnice 97/7³⁴. Vyznačuje se dvěma klíčovými prvky. První prvek spočívá v tom, že při přípravě a v okamžiku uzavření smluv na dálku nejsou současně fyzicky přítomny obě smluvní strany – poskytovatel a spotřebitel. Druhý prvek spočívá v tom, že tyto transakce jsou prováděny v rámci systému odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem, který používá výhradně prostředky dálkové komunikace³⁵.

60. Ve vztahu k prvnímu prvku je důležité uvést, že definice „smlouvy uzavřené na dálku“ vyžaduje pouze použití výhradně prostředků dálkové komunikace pro účely smlouvy. „Prostředky dálkové komunikace“ jsou definovány v čl. 2 písm. e) směrnice 2002/65 jako „veškeré prostředky, které mohou být použity pro uvádění služby mezi těmito partnery na trh na dálku bez současné fyzické přítomnosti poskytovatele a spotřebitele“. Tato definice je široká a zahrnuje veškeré komunikační prostředky bez současné fyzické přítomnosti obou stran, jako jsou telefony, e-maily, pošta, fax atd. Všechny fáze nezbytné k uzavření smlouvy se musí uskutečnit výhradně prostředky dálkové komunikace³⁶. Sdílení přístup zastávaný právní naukou, podle něhož skutečnost, že před okamžikem smlouvy existoval kontakt mezi poskytovatelem a spotřebitelem pro jiné účely, než je nabídka, vyjednávání a uzavření smlouvy, by sama o sobě neměla bránit kvalifikaci smlouvy jako smlouvy uzavřené na dálku³⁷.

61. Předkládající soud uvádí, že dohody o změně úrokové sazby, kterými se mění původní dotčené smlouvy ve věci v původním řízení, byly uzavřeny výhradně s použitím prostředků dálkové komunikace. Zdá se, že tuto skutečnost účastníci řízení nezpochybňují.

62. Sporná je otázka, zda Sparkasse Südholstein provozovala „systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku“. Tento výraz není dále definován v dotčené směrnici. Bod 18 odůvodnění poskytuje určité informace v rozsahu, v němž upřesňuje, že cílem tohoto požadavku je vyloučit z působnosti této směrnice „služby poskytované zcela příležitostně a mimo obchodní strukturu specializovanou na uzavírání smluv na dálku“³⁸.

63. Je na předkládajícím soudu, aby učinil nezbytná skutková zjištění ohledně přesných způsobů použitých společnostmi Sparkasse Südholstein pro uzavření dodatků o změně úrokových sazeb. Soudní dvůr má nicméně pravomoc poskytnout vodítka k výkladu pojmu „systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaného poskytovatelem“ ve smyslu směrnice 2002/65.

64. Ze samotného znění čl. 2 písm. a) vyplývá, že takový systém musí splňovat určitá kritéria. Zaprvé musí být „organizovaný“. To znamená, že poskytovatel musí být připraven, pokud jde o jeho obchodní strukturu, včetně osobní a věcné stránky, uzavírat smlouvy bez současné fyzické přítomnosti poskytovatele a spotřebitele. Zadruhé musí být „provozován“ poskytovatelem. Právě poskytovatel stanoví rámec k tomu, aby spotřebiteli nabídl uzavření smluv na dálku. Zatřetí musí být jeho užívání „výhradní“ pro účely dotčené smlouvy „až do okamžiku, v němž je smlouva uzavřena, a včetně tohoto okamžiku“. Musí tedy zahrnovat všechny fáze uzavření smlouvy, jak jsou stanoveny směrnicí 2002/65, a sice nabídku, vyjednávání a samotné uzavření smlouvy. Začtvrté nesmí být „zcela příležitostný“. K uzavření smlouvy o finančních službách bez současné fyzické přítomnosti stran by nemělo docházet „výjimečně“, „zřídkakdy“ nebo „nepravidelně“. Musí se spíše jednat o relativně běžnou možnost nebo

34 – Viz důvodová zpráva k pozměněnému návrhu směrnice.

35 – Viz bod 15 a 18 odůvodnění, jakož i čl. 2 písm. a) a e) směrnice 2002/65. Viz také obdobně stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ve věci *Handelsgesellschaft Heinrich Heine*, C-511/08, EU:C:2010:48, bod 27.

36 – V tomto ohledu viz čl. 2 písm. e) směrnice 2002/65. Viz rovněž Yonge, W., „The distance marketing of consumer Service directive“, *Journal of Financial Services Marketing*, svazek 8, 2003, s. 80.

37 – Fisher, J., Bewsey, J., Waters, M., Ovey, E., *The Law of Investor Protection*, Sweet & Maxwell, Londýn, 2. vyd., 2003, s. 247.

38 – Viz rovněž důvodová zpráva k pozměněnému návrhu směrnice.

volbu při uzavírání smluv. Bod 18 odůvodnění spojuje tento čtvrtý prvek s prvním prvkem uvedeným v tomto bodě, a sice s existencí „systému“, pokud jde o obchodní strukturu, osobní a věcnou stránku. Je totiž těžko představitelné, že jakmile poskytovatel zavede strukturu umožňující uzavírání smluv na dálku, bude jí využívat pouze „zcela příležitostně“.

65. Domnívám se, že pokud byl systém vytvořen s tím, že vše může proběhnout na dálku, jedná se o systém poskytování služeb na dálku³⁹. Bylo by nesprávné požadovat, aby uzavírání smluv na dálku bylo „časté“ nebo „systematické“ nebo aby bylo obvyklým pravidlem pro většinu smluv nebo určitého typu smluv uzavřených poskytovatelem. Takový výklad je v rozporu se zněním směrnice 2002/65, která neodkazuje na určitou „četnost“, ale na chování, které není „zcela příležitostné“ (kurzivou zvýraznila autorka stanoviska). Byl by rovněž v rozporu s cílem ochrany dotčené směrnice, neboť by omezoval její působnost nad rámec toho, co je výslovně stanoveno jejím zněním. Ze stejných důvodů odmítám argument Sparkasse Südholstein, podle něhož by poskytovatel měl například prostřednictvím svých internetových stránek „vyvolat dojem“, že provozuje všeobecný systém prodeje na dálku. Mám za to, že kritérium „strategické volby“ poskytovatele vytvořit strukturu pro uzavírání smluv na dálku, které navrhla německá vláda, je rovněž irrelevantní. Směrnice 2002/65 nezohledňuje subjektivní hledisko poskytovatele, ale objektivní realitu: provozuje poskytovatel skutečně „systém odbytu na dálku nebo provozování služeb na dálku“?

66. Předkládajícímu soudu přísluší, aby na základě těchto kritérií ověřil skutkové okolnosti a určil, zda v projednávané věci existoval „systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku“. Informace předložené předkládajícím soudem však naznačují, že Sparkasse Südholstein byla vybavena, pokud jde o osobní a věcnou stránku, uzavírat dodatky se stávajícími zákazníky prostřednictvím prodeje na dálku pravidelně. Jak sama Sparkasse Südholstein uvedla na jednání, pokud zákazník není usazen v blízkosti banky, je pro zákazníka výhodnější uzavřít smlouvu na dálku. To znamená, že uzavření dodatků o stanovení úrokové sazby na dálku je možné vždy, když je plánována dohoda tohoto typu. Otázka, zda k tomu skutečně dochází, může mít praktická hlediska. Podle mého názoru je tedy možné, že Sparkasse Südholstein provozuje systém poskytování služeb na dálku za účelem uzavírání dodatků o stanovení úrokové sazby.

67. Skutečnost, že Sparkasse Südholstein uzavírá určité typy smluv o úvěru výlučně ve svých obchodních prostorách nebo že první smlouvy o úvěru s KH byly uzavřeny za současné fyzické přítomnosti stran, tento závěr nemění. Směrnice 2002/65 nevyžaduje, pokud existuje obchodní vztah mezi poskytovatelem a spotřebitelem, aby byl celý tento vztah uskutečněn na dálku. Pokud v projednávané věci existuje série jednotlivých „smluv“, jako první smlouvy o úvěru a následné dodatky o stanovení úrokové sazby, ze znění čl. 2 písm. a) (podle kterého poskytovatel „pro účely této smlouvy“ používá výhradně prostředky dálkové komunikace) (kurzivou zvýraznila autorka stanoviska) vyplývá, že k tomu, aby se použila ustanovení směrnice 2002/65, musí být *dotčená zvláštní smlouva* uzavřena „na dálku“.

68. Uzavírám tedy, že „systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaný poskytovatelem“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 existuje, pokud poskytovatel k uzavření dodatku o stanovení úrokové sazby používá výhradně prostředky dálkové komunikace, pokud je použití těchto prostředků výhradní, a nikoli zcela příležitostné, a spadá do rámce stanoveného tímto poskytovatelem, pokud jde o jeho obchodní strukturu, včetně osobní a věcné stránky, což mu umožňuje uzavírat smlouvy bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran. Je na vnitrostátním soudu, který jako jediný může posoudit skutkový stav, aby určil, zda jsou tyto prvky v konkrétním případě dány.

39 – Viz rovněž v tomto smyslu Van Huffel, M., „La Directive 2002/65/CE du 23 septembre 2002 concernant la commercialisation à distance des services financiers auprès des consommateurs“, Euredia, svazek 3, 2003, s. 363.

Závěry

69. S ohledem na výše uvedené navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na žádost o rozhodnutí o předběžných otázkách podanou Landgericht Kiel (Zemský soud v Kielu, Německo) následovně:

- Pojem „smlouva o finančních službách“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje dodatek o stanovení úrokové sazby, který neprodłużuje dobu, na kterou byl úvěr poskytnut, ani nemění výši úvěru. Takový dodatek nepředstavuje „operaci“ ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 2002/65, a ustanovení této směrnice se na něho tedy vztahují.
- „Systém odbytu na dálku nebo poskytování služeb na dálku provozovaný poskytovatelem“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 2002/65 existuje, pokud poskytovatel k uzavření dodatku o stanovení úrokové sazby používá výhradně prostředky dálkové komunikace, pokud je použití těchto prostředků výhradní, a nikoli zcela příležitostné, a spadá do rámce stanoveného tímto poskytovatelem, pokud jde o jeho obchodní strukturu, včetně osobní a věcné stránky, což mu umožňuje uzavírat smlouvy bez současné fyzické přítomnosti smluvních stran. Je na vnitrostátním soudu, který jako jediný může posoudit skutkový stav, aby určil, zda jsou tyto prvky v konkrétním případě dány.